

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

BRNO 1972

ZÁCHRANNÉ AKCE V AREÁLU STŘEDOVĚKÉ OPAVY

(okr. Opava)

VLASTA ŠIKULOVÁ, Slezské muzeum, Opava

Dominikánský klášter

Zde pokračoval plošný odkryv prostoru moravské kaple na severní straně presbytáře klášterního kostela sv. Václava, vysvěceného roku 1336. Výzkum trval až do dubna 1972. Z objektů, s jejichž existencí se museli vypořádat stavitelé kostela při kladení jeho základů, upozorňuji na jámu č. 12, která byla v době založení základů kostela ještě nezaplněná. Na rozdíl od rozsáhlého objektu č. 1, který museli překlenout (viz Přehled výzkumů 1970, str. 71–72, tab. 51), byla tato jáma mělká, takže nebylo obtížné založit zde zdivo až pod její dno. Ve výplni jámy pak jasně vidíme, jak vždy po dozdní jedné vrstvy kamenného zdiva základů byla jáma zasypána hlínou až po horní úroveň této vrstvy. Potom následuje malta, která překrývá kromě kamenů základů i přilehlou část výplně jámy a na tuto maltu byla opět kladena další vrstva základů. Bude jistě velmi přínosné vzájemné srovnání obsahu jednotlivých fází záasy jámy, jejichž bezprostřední časová následnost je nepochybná. Obdobná pozorování jsme měli možnost učinit i na vnitřní straně severní zdi presbytáře, kde se stejným způsobem střídaly vrstvy záasy rozšířeného výkopu pro základy s tenkými vrstvami malty, znamenajícími vždy začátek práce na nové vrstvě zdiva. V obou případech je v těchto vrstvách naštěstí značné množství keramického materiálu. Předběžně lze o něm říci, že se shoduje s materiálem z objektu č. 1 i ze záasy rozšířeného výkopu pro opěrák severní zdi presbytáře.

V západní polovině moravské kaple byla u její severní zdi skupina středověkých objektů, které v době výstavby této zdi byly již zaplněny. Již při rozebírání mladších vrstev a hrobů nad nimi jsme pozorovali stupňovité zpřetrhání a posun, který v nejhlubším místě představoval snížení více jak o jeden metr proti původnímu stavu. Po vybrání těchto mladších vrstev se začal jevit obrys objektu, který toto propadání způsobil. Byl to výkop čtvercového tvaru, do něhož bylo vsazeno bednění. Mezi bedněním a stěnami výkopu byl upěchovaný jíl. Horní vrstvy výplně bednění tvořil různobarevný jíl, kdežto spodní vrstvy odpovídaly svým složením typickému obsahu odpadních jímek s výborně zachovaným archeobotanickým materiálem, zvláště peckami různých druhů ovoce. Z výrobků ze dřeva tu byly soustružené nádoby i bednářské misky. Těsně nad dnem leželo víko koše ze štípaných proutků, provlečených otvory v dřevěných válečkovitých tyčinkách. V keramickém obsahu spodních vrstev měly převahu celé nebo částečně poškozené hrnce a džbány. Stará tuhová keramika byla zastoupena jedinou nádobou.

Zvláštní pozornost zasluhuje polévaný džbán, zdobený pod hrdlem maskami, střídajícími se s motivy jezdce na koni a ptáka. Horní jílové vrstvy obsahovaly převážně jen střeponý materiál. Shoduje se s keramikou ze záasy objektů z doby budování kostela, pro něž je rok 1336 termínem ante quem. Nálezový soubor ze spodních vrstev jímkou má však blíže k přelomu 13. a 14. století. V horních vrstvách bylo také množství tenkých hladkých střeponů hnědého skla a silnějších světle žlutých, zdobených natavovanými nitěmi. Ve spodních vrstvách se vyskytovaly skleněné kroužky.

Sesednutí měkkého obsahu této jímky způsobilo kromě výrazného posunu všech mladších vrstev nad ní i stupňovité klesání části výplně a dna rozsáhlé starší jámy č. 6 v jejím okolí. V původní poloze zůstala jen jižní část jámy, na jejichž stěnách i dně se výborně zachovaly stopy po náradí, kterým byla kopána. Na východním konci bylo do dna této jámy osazeno další bednění, pokračující pod jejím dnem až po podložní šterkopísek. Horní část bednění byla silně ohořelá. Vnitřek vyplňovaly převážně ohořelé desky a kůly a zuhelnatělé obilí, jehož jsme vyplavováním zatím získali 3 hl. Z hloubky objektu, sahajícího až po pramen vody a z jednotného charakteru jeho výplně usuzuji, že to byla studna, zaniklá při požáru. Keramika je tu zastoupena jen několika střepy, podle nichž můžeme datovat zasypání studny do druhé poloviny 13. století.

Západní okraj jámy č. 6 i jihozápadní roh výkopu pro jímku přefal jámu č. 16, vyplněnou převážně žlutým jílem, v němž se zachoval jen otisk setlelé bednářské misky a otisky jehličí a listí. Jáma č. 16 byla zahloblena do vrstvy s keramickým materiálem z poloviny 13. století. Hustota objektů svědčí o velmi intenzivním osídlení před zbudováním kláštera. Rovněž stavební průzkum kláštera potvrzuje, že nebyl budován na neosídleném místě. V dominikánské kapli na jižní straně presbytáře zjistil ing. arch. L. Plavec románská okna, která byla zrušena při gotické přestavbě, s níž souvisí i nedávno restaurované malby. Pro příští sezónu zde proto plánujeme sondy za účelem zjištění stratigrafické pozice základů této zatím nejstarší známé stavby v areálu pozdějšího kláštera.

Kromě středověkého osídlení jsme v prostoru moravské kaple zjistili ještě trojí osídlení pravěké. Byly zde jámy lidu s kulturou volutovou, lidu popelnicových polí i z mladší doby římské.

Hradecká ulice

V létě roku 1971 se prováděla přestavba silnice Opava–Hradec. Upozornili jsme předem vedení stavby, že zvláště v areálu města je možno předpokládat archeologické nálezy. V srpnu nám také

stavební mistr Michalec ohlásil nález keramiky na Hradecké ulici. Toto místo již bylo na vnější straně městských hradeb v blízkosti staré hradecké silnice, jejíž pozůstatky se nám také ještě při výzkumu podařilo zjistit. Nynější silnice tuto starou cestu, dlážděnou kočičími hlavami a lemovanou mohutnými kuláči, překrývá, a je podstatně širší.

Keramika byla zachycena při ručním výkopu sondy pro sběrný kanál na rozhraní vozovky a chodníku naproti hlavnímu vchodu do domu č. 1. Při prohlídce místa jsem zjistila, že tu byla porušena předpecní jáma, obsahující množství nádob ve střepích i větší torza a že čelo výkopu došlo zrovna před tunelovité ústí hrnčířské pece. Výkopem byla zničena necelá severní polovina předpecní jámy, ovšem keramický materiál v ní obsažený se podařilo získat v úplnosti. Aby mohl být objekt prozkoumán vcelku, položila jsme zde sondu, která obsáhla celou pec.

Sled vrstev nad pecí byl následující: zcela nahoře recentní navážka z černé škváry a písku. Pod ní další navážka, obsahující drobné zlomky cihel. Potom následovala vrstva hnědočerveného zbarvení, obsahující větší množství strusek. Ty byly i ve vrstvě následující, která má zelenohnědé zbarvení, na vzduchu se měnící. Dole je tato vrstva ukončena tmavším pruhem s uhlíky.

Pod ní je nejspodnější vrstva velmi neurčité žlutohnědošedé barvy, sahající až po žlutý podložní jílu. Stejná hlína vyplňovala i prostor pece, jejíž vypálené stěny začínaly právě na rozhraní vrstvy a podložního jílu.

Výplň pece se však od vrstvy lišila vysokým obsahem střepového materiálu, který výše chyběl. Je velmi pravděpodobné, že hlinitá složka výplně pece se sem mezi hustě na sebe nakladené střepy dostala až postupným prosakováním shora. Prostor pece byl mírně elipsovitě protáhlý. Stěny kolmé, mírně do výše se zužující. Dno rovné a hladké a výrazně sešikmené směrem k ústí otvoru z předpecní jámy. Na stěnách i na dně bylo vidět ještě otisky po nářadí, kterým byl tento prostor vyhlouben. Drobné úlomky vypálených stěn byly rozházeny kolem obvodu pece v nejspodnější části vrstvy. Po celé ploše pece byla v úrovni horního okraje první vrstva torz různých nádob, v jejichž uložení se však nejevil žádný řád. Hlína mezi nimi byla dosti vlhká a obsahovala jednotlivé uhlíky. Pod ní jsme rozlišovali další vrstvy střepů, z nichž některé zvlášť velké přesahovaly i do horní vrstvy. Mezi střepy byly různě velké kusy mazanice s otisky štípaných desek. Na jejich lomech byly velmi zřetelné otisky slámy.

Nevyskytly se však žádné zlomky roštů ani sokl. Dno pece pokrývala výrazná vrstva uhlíků, dosahující až do výše 8 cm. Na jižní straně leželo podél stěny ještě celé zuhelnatělé poleno. Vrstva uhlíků pokračovala i v tunelovitém otvoru, kde však byla silná jen 1 cm. Rovněž zde byly zlomky vypálené hlíny s otisky dřev. Do předpecní jámy vybíhaly odtud stopy po ohni, na okrajích postupně slabnoucí. Předpecní jáma obsahovala hlínu s uhlíky a rovněž s velkým množstvím střepů. Torza nádob se soustřeďovala hlavně u tunelovitého otvoru. Na jeho stropní stěně došlo v minulosti k deformaci, takže celá střední část je pokleslá o 3–4 cm proti původní poloze. Pec byla orientována ve směru západ–východ. Na východním okraji byla porušena objektem kruhového tvaru, větším než pec a starším než vrstva uhlíků, překrývající nejstarší vrstvu nad pecí.

Keramika z pece je jednotného charakteru. Jsou to převážně výrobky nedostatečně vypálené nebo mající různé jiné vady, jejichž zhodnocení bude zajímavé pro posouzení nároků středověkého cechu na kvalitu hrnčířského zboží. Předběžně datuji tuto keramiku do počátku 14. století.

Rettungsgrabungen im Areal des mittelalterlichen Troppaus (Opava).

Dominikaner Kloster. Hier setzte die Flächenabdeckung im Raume der Mährischen Kapelle auf der Nordseite des Presbyteriums der, im Jahre 1336 eingeweihten Klosterkirche des Hl. Wenzels fort. Die Grabung dauerte bis April 1972. Von den Objekten, mit deren Existenz die Baumeister der Kirche bei ihrer Grundmauerlegung fertig werden mussten, mache ich auf Grube Nr. 12 aufmerksam, die zur Zeit der Gründung der Kirchenfundamente noch nicht ausgefüllt war. Zum Unterschied von dem umfangreichen Objekt Nr. 1, welches sie überwölben mussten (siehe Přebled výzkumů 1970, S. 71–72, Taf. 51), war diese Grube flach, so dass es nicht schwer war, hier das Gemäuer bis an ihren Boden zu legen. In der Grubenaufschüttung sehen wir dann klar, wie immer nach dem Mauern einer Schicht des Steingemäuers der Fundamente die Grube mit Erde bis zu dem oberen Niveau dieser Schicht zugeschüttet wurde. Hierauf folgt Mörtel, welcher ausser den Fundamentsteinen auch den anliegenden Teil der Grubenausfüllung überdeckt und auf diesen Mörtel wurde wiederum eine weitere Fundamentschicht gelegt. Es wird gewiss ein Beitrag sein, den gegenseitigen Vergleich der einzelnen Phasen der Grubenaufschüttung vorzunehmen, von deren unmittelbarer zeitlichen Folge kein Zweifel besteht. Ähnliche Beobachtungen konnten wir auch auf der Innenseite der Nordwand des Presbyteriums verzeichnen, wo sich auf dieselbe Art die Schichten der Aufschüttung des erweiterten Grabens für die Fundamente mit dünnen Mörtelschichten abwechselten, die immer den Arbeitsbeginn an einer neuen Mauerschicht bedeuteten. In beiden Fällen ist in diesen Schichten glücklicherweise eine bedeutende Menge am keramischen Material. Vorläufig kann man von diesem sagen, dass es mit dem Material aus Objekt Nr. 1 sowie aus der Aufschüttung des erweiterten Grabens für den Stützpfiler der Nordwand des Presbyteriums übereinstimmend ist.

In der westlichen Hälfte der Mährischen Kapelle war bei ihrer Nordwand eine Gruppe mittelalterlicher Objekte, welche zur Zeit des Aufbaues dieser Mauer bereits ausgefüllt waren. Schon bei der Abnahme der jüngeren Schichten und der Gräber darüber, konnten wir die stufenartige Störung

und die Verschiebung beobachten, welche an der tiefsten Stelle eine Senkung um mehr als einen Meter gegenüber dem ursprünglichen Stand vorstellte. Nach der Abnahme dieser jüngeren Schichten begann sich der Umriss des Objektes abzuheben, welches dieses Einstürzen verursachte. Es war ein Aushub von quadratischer Form, in welchen eine Verschalung eingesetzt war. Zwischen der Verschalung und den Schachtwänden befand sich gestampfter Letten. Die oberen Schichten der Verschalungsausfüllung bildete verschiedenfarbiger Letten, wogegen die unteren Schichten mit ihrer Zusammensetzung dem typischen Inhalt von Senkgruben entsprachen, mit vorzüglich erhaltenem archäobotanischem Material, besonders mit Kernen verschiedener Obstarten. Von Holzzeugnissen waren hier gedrechselte Gefässe und Fassbinderschüsseln. Knapp ober dem Boden lag ein Korbdeckel aus gespaltenen Ruten, die durch Öffnungen in hölzernen walzenförmigen Stäbchen durchgezogen waren. Im keramischen Inhalt der unteren Schichten überwogen ganze oder teilweise beschädigte Töpfe und Krüge. Alte Graphitkeramik war durch ein einziges Gefäss vertreten. Besondere Aufmerksamkeit verdient ein glasierter Krug, welcher unter dem Hals mit Masken verziert ist, die mit Motiven eines Reiters am Pferd und eines Vogels abwechseln. Die oberen Lettenschichten enthielten vorwiegend nur Scherbenmaterial. Dieses ist mit der Keramik in der Objektaufschüttung aus der Zeit des Kirchenaufbaues übereinstimmend, für welchen das Jahr 1336 der Terminus ante quem ist. Der Fundverband aus den unteren Senkgrubenschichten steht jedoch näher der Wende des 13. und 14. Jhs. In den oberen Schichten war auch eine Menge dünnen glatter Scherben aus braunem Glas und von stärkeren hellgelben mit angeschmolzenen Fäden verziert. In den unteren Schichten kamen Glasringe vor.

Das Eisenken des weichen Inhaltes dieser Senkgrube verursachte ausser einer ausdrucksvollen Verschiebung aller jüngeren Schichten oberhalb dieser, auch eine stufenartige Senkung eines Teiles der Aufschüttung und des Bodens einer umfangreichen älteren Grube Nr. 6 in ihrer Umgebung. In ursprünglicher Lage blieb nur der südliche Grubenteil, auf dessen Wänden sowie Boden sich vorzüglich Spuren von Geräten erhielten, mit welchen sie ausgehoben wurde. Am östlichen Ende war im Boden dieser Grube eine weitere Verschalung eingesetzt worden, welche unter ihrem Boden bis in das Schottersandliegende fortsetzte. Der obere Verschaltungsteil war stark angesenkt. Das Innere füllten vorwiegend angesenkte Bretter und Pfähle und verkohltes Getreide aus, durch dessen Schwemmen wir vorläufig drei Hektoliter gewannen. Aus der Tiefe des Objektes, welches bis zu einer Wassequelle reicht und aus dem einheitlichen Charakter seiner Ausfüllung nehme ich an, dass es ein Brunnen war, welcher bei einem Brand vernichtet wurde. Keramik ist hier nur durch einige Scherben vertreten, nach welchen wir die Brunnenverschüttung in die zweite Hälfte des 13. Jhs. datieren können. Der Westrand der Grube Nr. 6 sowie die Südwestecke des Aushubes für die Senkgrube durchschnitt Grube Nr. 16, die überwiegend mit gelbem Letten ausgefüllt war, in welchem sich nur der Abdruck einer verwesten Fassbinderschüssel, Nadel- und Laubabdrücke erhielten. Grube Nr. 16 war in einer Schicht mit keramischem Material aus der Mitte des 13. Jhs. eingetieft. Die Objektdichte zeugt von einer sehr intensiven Besiedlung noch vor der Errichtung des Klosters. Auch die Bauerforschung des Klosters bestätigt, dass es nicht auf einem unbesiedelten Ort errichtet wurde. In der Dominikanerkapelle auf der Südseite des Presbyteriums stellte Ing. Arch. L. Plavec romanische Fenster fest, welche beim gotischen Umbau, mit dem die kürzlich restaurierten Maleereien zusammenhängen, aufgehoben wurden. Daher planen wir hier für die nächste Saison Sonden mit dem Ziel, die stratigraphische Position der Fundamente dieses bisher ältesten bekannten Baues im Areal des späteren Klosters festzustellen.

Ausser der mittelalterlichen Besiedlung haben wir im Raume der Mährischen Kapelle noch eine dreifache prähistorische Besiedlung festgestellt. Es waren hier Gruben mit Volutenkeramik, der Urnenfelder-Kultur sowie aus der jüngeren römischen Kaiserzeit.

Hradecká Gasse. Im Sommer des Jahres 1971 führte man den Umbau der Strasse Opava—Hradec durch. Im Vorhinein machten wir die Bauleitung darauf aufmerksam, dass man besonders im Stadtareal archäologische Funde voraussetzen kann. Im August meldete auch Meister Michalec einen Keramikfund in der Hradecká Gasse. Diese Stelle befand sich bereits auf der äusseren Seite der Stadtmauer in der Nähe der alten Strasse nach Hradec, deren Überreste wir auch während der Grabung noch feststellen konnten. Die heutige Strasse überdeckt diesen alten Weg, welcher mit Katzenköpfen gepflastert und mit mächtigem Rundholz eingesäumt war. Keramik wurde bei dem manuellen Aushub eines Grabens für einen Auffangskanal an der Grenze zwischen dem Fahrweg und dem Gehsteig gegenüber dem Haupteingang in das Haus Nr. 1 erfasst. Bei der Ortsbegehung habe ich festgestellt, dass hier eine Arbeitsgrube gestört wurde, die eine Menge von Gefässen in Scherben sowie grössere Fragmente enthielt und dass die Stirn des Grabens die tunnelförmige Mündung des Töpferofens erreichte. Durch den Aushub war nicht ganz die Nordhälfte der Arbeitsgrube vernichtet worden, doch konnte das keramische Material, welches sie enthielt zur Gänze gewonnen werden. Um das Objekt komplett zu erforschen, habe ich hier eine Sonde gelegt, welche den ganzen Ofen umfasste. Die Schichtenfolge oberhalb des Ofens war folgend: ganz oben eine rezente Aufschüttung aus schwarzer Schlacke und Sand. Darunter eine weitere Aufschüttung, welche kleine Ziegelbruchstücke enthielt. Darauf folgte eine braunrot verfärbte Schicht, die eine grössere Menge von Schlacken enthielt. Diese waren auch in der darauffolgenden Schicht, welche eine grünbraune Verfärbung hat, die sich an der Luft verändert. Unten ist diese Schicht mit einem dunkleren Streifen mit Holzkohlestückchen abgeschlossen. Unter dieser ist die unterste Schicht von

einer sehr undeutlichen gelbbraungrauen Farbe, die bis zum gelben Lettenliegenden reicht. Dieselbe Erde füllte auch den Brennraum aus, dessen ausgebrannten Wände gerade an der Grenze der Schicht und des Lettenliegenden begannen.

Die Ofenausfüllung unterschied sich jedoch von der Schicht durch einen hohen Inhalt an Scherbenmaterial, welches höher fehlte. Es ist sehr wahrscheinlich, dass der erdige Bestandteil der Ofenausfüllung zwischen die dicht aufeinander gelegten Scherben erst durch ein allmähliches Durchsickern von oben gelangte. Der Brennraum war leicht elipsenförmig gezogen. Die Wände waren senkrecht und verjüngten sich leicht nach oben. Der Boden eben, glatt und markant in Richtung zur Mündung der Öffnung aus der Arbeitsgrube abgeschrägt. An den Wänden sowie auf dem Boden waren noch Abdrücke von dem Gerät sichtbar, mit welchem dieser Raum ausgehoben wurde. Kleine Bruchstücke der ausgebrannten Wände waren um den Ofenumfang im untersten Schichten teil verstreut. Auf der ganzen Ofenfläche war im Niveau des oberen Randes die erste Schicht von Torsen verschiedener Gefässe, in deren Lage sich jedoch kein System zeigte. Die Erde zwischen diesen war ziemlich feucht und enthielt einzelne Holzkohlestücke. Unter ihr konnten wir eine weitere Scherbenschicht unterscheiden, von denen einige besonders grosse auch in die obere Schicht reichten. Unter den Scherben waren verschieden grosse Lehmewurfstücke mit Abdrücken gespaltenen Bretter. Auf ihren Bruchstellen waren sehr deutliche Strohabdrücke. Es kamen jedoch weder Rostbruchstücke noch ein Sockel vor. Den Ofenboden bedeckte eine ausdrucksvolle Holzkohleschicht, welche bis in eine Höhe von 8 cm reichte. Auf der Südseite lag längs der Wand noch ein ganzes verkohltes Holzschicht. Die Holzkohleschicht setzte auch in der tunnelförmigen Öffnung fort, wo sie jedoch nur 1 cm mächtig war. Auch hier waren Bruchstücke von ausgebranntem Lehm mit Holzabdrücken. In die Arbeitsgrube liefen von hier Feuerspuren aus, die an den Rändern allmählich schwächer wurden. Die Arbeitsgrube enthielt Lehm mit Holzkohlestücken und ebenfalls mit einer grossen Scherbenmenge. Die Gefässfragmente konzentrierten sich hauptsächlich bei der tunnelförmigen Öffnung. Der Ofen war in West—Ostrichtung orientiert. Am östlichen Rand wurde er durch ein kreisförmiges Objekt gestört, das grösser als der Ofen und älter als die Holzkohleschicht ist, welche die älteste Schicht oberhalb des Ofens überdeckt.

Die Keramik aus dem Ofen ist von einem einheitlichen Charakter. Es überwiegen schlecht ausgebrannte oder verschieden fehlerhafte Erzeugnisse, deren Bewertung für die Beurteilung der Ansprüche einer mittelalterlichen Zunft auf die Qualität der Töpferware interessant sein wird. Vorläufig datiere ich diese Keramik in den Beginn des 14. Jahrhunderts.

ODPADNÍ JÍMKY NA MÍSTĚ BÝVALÉ SYNAGOGY V UHERSKÉM BRODĚ

(okr. Uherské Hradiště)

JIRÍ PAVELČIK, AÚ ČSAV Brno

V jarních měsících roku 1971 probíhaly v tzv. Židovské čtvrti Uherského Brodu výkopové práce pro výstavbu nových činžovních domů. Výkopy se soustřeďovaly především na místě barokní synagogy, postavené v letech 1700—1720 italským stavitelem Martinellim. V době okupace (1941) byla budova spálena fašisty a od té doby ležela v sutinách. Při pozemních pracech narazili dělníci na základové zdi uvedené sakrální stavby a na šest sídelních objektů, prokazatelně starších než zničená budova. Čtyři z nich se mohly interpretovat jako roubené odpadní jímky a dvě jako odpadní jámy. Z objektů jsme získali nepočtenou kolekci celých nádob (konvice, jednoduché režné i jednostranně polévané hrnce), větší množství střepů, zlomků kachlů a bohatě vyřezávané kapesní sluneční hodiny z parohové destičky.

Hodiny sestávají z vlastní hodinové části obdélného tvaru a ornamentální, vyřezávané části kompasové. Hodinová část má na obvodu lícni strany vyryt dvojité rámeček. Jeho rohy jsou vymezeny dvojité rytými čtvrtkruhy, do nichž jsou trojúhelníkovitě umístěny tři body. Hodinová část je rozdělena na čtyři pole dvěma středem se křížícími liniemi (poledník a rovnoběžka). Obě linie nejsou na obvod obdélníka kolmé. Poledník je odkloněn o 4 stupně k východu a rovnoběžka o 3 stupně k severu. Střed hodinové části vyplňuje dvojité rytá kružnice se dvěma dovnitř vepsanými kruhy. Horní dvě třetiny plochy mezi vepsanými kružnicemi jsou rozděleny na 16 nestejně velkých dílů, v jejichž vrcholech sedí po jednom důlku. U každého z dílů se nachází římské číslo od 4 po 12 a dále až po 8. Na průsečku poledníku a rovnoběžky a v prostoru čísla 12 je vsazeno po jednom mosazném loži, v nichž je upevněné sklopné mosazné křídélko trojúhelníkového tvaru s ornamentálně řešenou jednou stranou. Rubní strana hodinové části je obdélníkovitě prohloubena a zřejmě obsahovala obrázek s krycím sklíčkem. Obraz byl držen čtyřmi kovovými tyčinkami (rámečkem), z nichž se zachovala pouze jedna. Kompasová část čtvercového tvaru má ornamentálně vyřezávané tři strany. Její střed je kruhovitě prohlouben a vyložen mosazným prstencem. Ve středu prohlubně, tj. na linii poledníku je posazen mosazný hrot magnetické strelky. Tato i s krycím sklíčkem chybí. Kompas kryje mosazná kapkovitá krytka, držená zarážkou. D — 92 mm, š — 55 mm.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulík

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, S. Janák, A. Životská

Na titulní obálce: Nádobka z eneolitického sídliště v Brně-Lískovci

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné